

ЦИБУЛЬСЬКА О. Ю.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ВИДИ ЗАПОВІДАЛЬНИХ ВІДКАЗІВ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Окремі види заповідальних відказів передбачені розділом другим відділу третього глави третьої Цивільного Кодексу Чеської Республіки від 03 лютого 2012 р. (далі — ЦК Чехії), який набрав чинність 1 січня 2014 р., з відповідною назвою «Спеціальні правила по конкретним видам заповідальних відказів» [1].

В залежності від предмету заповідального відказу, яким відповідно до § 1477 ЦК Чехії може бути право вимоги щодо видачі або встановлення конкретно визначеної речі, однієї чи декількох речей певного виду (у випадку необхідності) або певного права, цивільне законодавство цієї держави називає окремі його види, а саме:

- 1) заповідальний відказ речі певного типу (підрозділ перший розділу другого відділу третього глави третьої);
- 2) заповідальний відказ визначеної речі (підрозділ другий розділу другого відділу третього глави третьої);
- 3) заповідальний відказ права вимоги (дебіторської заборгованості), що регулюється підрозділом третім розділу другого відділу третього глави третьої;
- 4) інші заповідальні відкази (підрозділ четвертий розділу другого відділу третього глави третьої).

Таким чином, можна зробити висновок, що ЦК Чехії не надає вичерпного переліку видів заповідального відказу.

Що стосується заповідального відказу речі певного типу, то ч. 1 § 1604 визначає загальне правило, згідно з яким, якщо таких речей є багато в спадщині, то особа, обтяжена таким відказом, обирає, яка річ буде видана відказоодержувачеві. Однак вона має обрати таку річ, якою відказоодержувач зможе користуватися. Якщо ж відказоодержувачеві буде надано право самостійно обирати з декількох речей, то він зможе обрати найкращу річ (ч. 2 § 1604).

ЦК Чехії в § 1606 зазначає, що заповідач може призначити іншу особу, яка буде обирати одну з декількох речей певного типу на користь відказоодержувача. Якщо ж така призначена особа не зможе здійснити вибір, то заповідальний відказ буде визначати суд з урахуванням ситуації та необхідності відказоодержувача. Суд згідно із зазначеним параграфом буде визначати заповідальний відказ і в тій ситуації,

якщо відказоодержувач не здійснив вибір, який був йому наданий в строки, встановлені в заяві особи, обтяженої цим відказом.

Окремо в § 1605 ЦК Чехії врегульовані ситуації, за яких речей певного типу, відказаних за заповідальним відказом, або не має в спадщині, або такі речі в необхідній кількості відсутні в її складі. І в першому, і в другому випадку таку річ відповідної якості особа, обтяжена заповідальним відказом, повинна забезпечити для відказоодержувача.

Як вбачається зі змісту § 1607 ЦК Чехії, якщо предметом заповідального відказу були гроші, то незалежно від того є або не має їх в готівковій формі в спадщині, обтяжена таким відказом особа зобов'язана їх виплатити.

Внаслідок ознайомлення з нормами, що регулюють заповідальний відказ визначеної речі (§§ 1608-1611 ЦК Чехії), можна виділити основні правила такого виду розпорядження, зокрема:

1) відказоодержувач не має права на визначену річ та її вартість, якщо таких речей йому було відказано декілька, оскільки вони належать відказоодержувачеві в тій кількості, в якій вони повторюються;

2) залежно від моменту набуття відказоодержувачем визначеної речі залежить спосіб виконання заповідального відказу та його чинність:

- якщо така річ належала відказоодержувачеві на момент оформлення заповіту, то такий відказ не береться до уваги;

- якщо відказоодержувач набув таку річ пізніше оформлення заповіту, то при виконанні цього відказу йому повертається звичайна вартість цієї речі.

- якщо відказоодержувач отримав таку річ безоплатно від заповідача, то такий відказ вважається відкликаним;

3) не береться до уваги відказ чужої речі, що не належала ані заповідачу, ані спадкоємцю, ані відказоодержувачеві, якими ця річ повинна бути передана іншій особі;

4) заповідач може зобов'язати купити чужу річ на користь відказоодержувача, проте, якщо власник такої речі відмовиться її продавати за звичайною ціною, то відказоодержувач має право отримати звичайну ціну такої речі;

5) застава та інші обтяження відносно заповіданої речі також впливають й на відказоодержувача щодо недоліку відказу.

Аналіз норм, що містяться в §§ 1612-1617 ЦК Чехії, дозволяє встановити загальне правило щодо відказу вимоги (дебіторської заборгованості), що належить заповідачу по відношенню до кого-небудь. Так, особа, обтяжена заповідальним відказом, зобов'язана по відношенню до відказоодержувача: здійснити уступку дебіторської заборгованості разом з можливим забезпеченням; видати необхідні документи, що стосуються дебіторської заборгованості; повідомити все, що є необхідним для пред'явлення дебіторської заборгованості боржнику. Цікавою є ситуація, що регулюється § 1617, згідно з якою можливі випадки, коли заповідач залишає у спадщину кому-небудь суму грошей в такому

розмірі, в якому зобов'язаний повернути сам. За таких обставин вважатиметься, що він таким заповідальним відказом не хотів повернути борг. А тому відказоодержувач отримає і борг, і заповідальний відказ. Іншими заповідальними відказами (§§ 1618-1619 ЦК Чехії) називаються відкази дітям та родичам, як своїм так і чужим, без зазначення переліку дій, необхідними для виконання таких відказів. Причому дітьми вважаються тільки сини та доньки. Разом із тим, якщо мова йде про дітей заповідача, то маються на увазі також їх нащадки.

Список використаної літератури:

1. Закон № 89/2012 – Гражданский Кодекс Чешской Республики от 03 февраля 2012 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://anesro.com/download/zakon/89-2012_Sb.pdf

ФОМІЧОВА Н. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЕСТАМЕНТОЗДАТНОСТІ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

При спадкуванні за заповітом підставою виникнення права на спадкування є формально виражена воля спадкодавця. Спадкування за заповітом є спадкуванням у відповідності до закону в строгому значенні цього слова, але в той же час, відповідно до закону, коло осіб, які стають правонаступниками спадкодавця на підставі спадкування за заповітом, визначається безпосередньо волею спадкодавця. Такі норми вважаються диспозитивними, а особа, яка у встановленому законодавством порядку розпорядилася своїм майном на випадок своєї смерті, вважається заповідачем.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що хоча чинне законодавство визначає з якого віку особа має право бути заповідачем, але й досі ці питання є дискусійними [1, с. 90].

Застосування термінів «заповідач» та «заповіт» дозволяє відокремити спадкодавця, який склав заповіт (заповідача), від такого, що не складав заповіту. У сучасному цивільному законодавстві проблема правосуб'єктності передумов заповіту, повинна розглядатися лише з позиції юридичної характеристики тестаментоздатності заповідача. Заповіт як правочин має особистий характер та вимагає встановлення низки вимог стосовно здатності особи-заповідача бути суб'єктом спадкових